

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 „ 05 „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre 8 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 „ 50 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 11

Az autonómia irányelvei.

— Vaszary Kolos bibornok-hercegprímás megnyitóbeszédje. —

Elhangzott a Veni Sancte, a második autonómiai kongresszus tagjai Isten áldását kérték működésükre, a bibornok-hercegprímás megnyitotta az autonómiai kongresszust.

Ez a beszéd, mely méltán sorakozik Vaszary hercegprímásnak számos monumentális beszédeivel, teljesen tájékoztatja a kongresszust és az ország közvéleményét az autonómia céljáról és főirányelveiről. Nem olyan meleg, nem olyan közvetlen, nem olyan gyújtó hatású, mint a hercegprímásnak többi szónoklatai, de itt nincs is szükség lelkesítésre. A magyarországi kath. egyháznak minden hű fia őszintén lelkesedik anélkül is az autonómiaért, a kongresszus tagjai pedig éppen azok közül valók, akik különös jelét adták az autonómia iránt való buzgólkodásuknak. Nem lelkesítésre, hanem irányításra van szükség, kalauzra, mely kivezessen az útvesztőből, hova a kath. autonómia ügye került.

És ezt megtaláljuk a hercegprímás megnyitó beszédjében, melyben kifejtette az autonómia célját és két fő irányelvet tűzött az autonómiai kongresszus elé.

Egyik az *egyház szervezete*, a *Szentatyához való feloldhatatlan viszony*, — másik az *apostoli király főkegyúri joga*. Az elsőre vonatkozólag kijelenti, hogy az

isteni rendelkezés alapszik, azt nem hozhatják áldozatul az autonómiának. Hála Istennek, annyira megérett már a kath. közvélemény, hogy azt nem is kívánja senki. A főkegyúri jog pedig annyira személyes és elidegeníthetetlen joga az apostoli királynak, hogy annak gyakorlási módja és közege egyedül a királytól függ. Örülünk e kijelentésnek, mert reményt nyújt arra, hogy ő Felsége apostoli kegyúri jogai gyakorlásában felfogja használni kath. híveinek e legujabb s arra alkalmas testületét is.

Jól esett hallani az ország első főpapjának ajkairól azt a kijelentést is, hogy a magyar katholicizmustól s annak újabb szervezkedésétől nincs mit tartania a magyar államnak, *»mely kilencz viharos századon át a katholicizmusban bírta egyik legerősebb védelmét és támaszát.«*

A nagy munka meg van kezdve. Ha ilyen irányban sikerül létrehozni, egyformán áldásos lesz az egyházra és a hazára. Legyen rajta az Isten áldása!

*

Mélyen tisztelt Katholikus Gyűlés!

Mindenek előtt alattvalói legmélyebb hódolatom mellett legbensőbb hálámat fejezem ki felséges Urunknak, apostoli királyunknak azon legkegyelmesebb elhatározásáért, hogy a Katholikus Kongresszust nemcsak egybehívni, hanem annak működési irányát is megjelölni méltóztatott, az 1895. évi november hó 29-én kelt leiratának következő szavaiban:

»Ezen új kongresszushoz az 1870—71. évi kongresszus munkálata azzal küldessék vissza, hogy a változott viszonyokra való tekintettel, valamint az engem megillető *felsőbb kegyúri*

és felügyeleti jogok s a római katolikus egyház szervezetének szigorú szemellartásával újabb megfontolás alá vegye és kellő módosítás után jóváhagyás végett ujalag hozzám terjessze fel.«

E királyi szavak bevilágítják az utat, melyen haladnunk kell, megvonják a határt, melyen túl mennünk nem lehet.

Mélyen tisztelt Kongresszus!

A katolikus autonómia létesítésének jogosultságát és szükségességét legelőször a katolikus vallás és a törvényesen bevett vallásfelekezetek azon egyenjogúságában és viszonyosságában keresik, melyet az 1848. évi XX. t.-cz. mondott ki. Szerintök ezen egyenjogúság természetes folyamánya, hogy a katolikus egyház is függetlenségét és szabadságát ugyanazon mértékben élvezze, mint azt a hazában törvényesen bevett más hitfelekezetek élvezik.

Némelyik újabb, a vallás szabad gyakorlatairól szóló 1895. évi XLIII. törvénycikk 9. szakaszának 2. pontjára is hivatkoznak, mely így hangzik:

A szervezeti szabálynak jóváhagyása után megalakult vallásfelekezet . . . egyházi önkormányzati jogánál fogva maga intézkedhetik vallási és egyházi ügyeiben és különösen maga kezelheti egyházi, oktatási, nevelési, vagy jótékonyági célokra szolgáló alapítványait; egyházi szükségleteinek fedezésére vagyont gyűjthet és e célból igénybe veheti híveinek hozzájárulását.«

Elismerem, hogy a felhozott kiindulási pont alapján mi is úgy szervezhetnők autonómiánkat, mint a törvényesen bevett és a jövőben törvényesen elismerendő hitfelekezetek, ha velők egyenlő egyházi szervezettel bírnánk, ha mi is Felséges Urunkhoz csak mint hazafiak és állampolgárok oly viszonyban volnánk, mint egyébb hitfelekezetek.

De mi nekünk más tényezőkkel is kell számolnunk; ugyanis nekünk tekintetbe kell

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Muszka világ.

Irta: Szeghy Ákos.

A helybeli kaszinó elnöke nagytudományú és világlátott férfiú volt. Megvett egy szép kőházat a Templom utcában, egy pompás fekvésű szőlőt a Csoronika dűlőben, aztán letelepedett köztünk a gazda ember, azt láttuk mindjárt az első napokban; hogy honnan szerezte gazdagságát, mit csinált azelőtt, hogyan éret meg a közszereplésre és a kaszinó elnökségére, arról senki se tudott részleteket.

De nem is nagyon firtattuk. Ha egy gazdag özvegyasszony telepszik le a városban, mindenki egyszerre elkezd fészegetni a multját, mindenféle regényes történetet kezdünk kigondolni róla. A férfinak a multja sohase érdekes; annak csak a jellemével állunk szóba főleg ha az a jelen gazdag vacsorákkal, sikerült tarok-parthiakkal, emelkedett hangulatú délelőtti konyakozással van fűszerezve.

A kaszinói elnökségre már ez is elég kvalifikáció volt. Hanem az osztatlan bizalmat más szerezte meg számára: a nagy világlátottsága.

Micsoda történeteket tudott elbeszélni ez az ember az utazásairól! Nyugodt lélekkel mondhatom, hogy nem volt Nyugat-Európában város és nem volt Zanzibárban falu, a mit tőviről-hegyire nem ismert volna.

A hosszú téli estéker városunkban délután háromkor kezdődnek a téli esték és hajnali egy óráig tartanak köréje gyűltünk mindnyájan, s ő szemeit lehunyva, csodálatos folyékonyággal, mintha csak a lecskőjét mondaná föl, beszélt az utazásairól.

Egyik nap Tibet volt a napirenden, másnap Páris, harmadnap Chicago. Bámulatos, mindegyik helyen akad valami kalandja és mindenütt bomlottak utána az asszonyok.

Nem szerette, ha mi vettük fel a kérdést és haragba jött, ha azt kértük:

— Ma ne a Nilus deltájáról beszéljen, Imre bácsi, hanem például a Norvég fjordokról.

A kérésünket sohase teljesítette, minden nap arról diskurált amit maga elé tűzött, s csak három-négy nap múlva került sor a norvég fjordokra.

Ez a különcködés föl is tűnt nekünk. Elvégre ilyen nagy utazótól nem lehet kívánni, hogy feltoluló emlékeit egy kíváncsi kaszinói hallgatóság szeszélye szerint sorakoztassa.

Vajjon mi volt ez az ember? Utazó kereskedő, aki az üzlete érdekében bolyongta be a világot, vagy dúsgazdag különc, a ki a maga szórakoztatására ment országról-országra?

— Ezt a kérdést kell előbb tisztába hozni, mondotta a főispán, — s csak azután beszéljünk a képviselő jelöltségéről. Ha üzleti szempontból utazott, akkor a jövő választásnál még a kaszinói elnökségtől is kibuktatjuk; ha passzióból, akkor egyhangú mandátummal küldjük fel az országházba.

Imre bácsi maga úgy nyilatkozott, hogy a nyugtalan vére és a tudomány szomjas lelke hajtotta országról-országra. Ilyen tiszteletreméltó okok alapján egyhangulag elhatároztuk, hogy a megüresedni készülő mandátumot (képviselőnek az igazságügyminiszter egy közjegyzői irodát helyeztet kilátásba) Wolf Imrének ajánljuk fel.

Hogy fog bámolni az országház, ha Wolf Imre, az egyesült ellenzék tekintélyes tagja előáll tapasztalataival! Tisza Kálmán besiet a folyosóról, Szalágyi kiejti a kezéből a csengőtűt, s a karzat lélekzetét visszafojtva lesi a szót ajkairól.

Igy is történt. Bizonyosan így történt volna De egy kellemetlen incidens jött közbe.

THEA, RUM és THEA-SÜTEMÉNYEK;
 továbbá mindennemű **CSEMEGÉK**
első kézből; nem bizományi raktár, nem lerakat;
 a bizományos hasznát a n. é. közönségnek ajánlja fel

KÁDÁR JÁNOS,
 FÜSZER-, BOR- és CSEMEGE-KERESKEDÉSE
 NAGYVÁRADON.

főleg abban rejlik, hogy nincs jelenleg az altiszteknek sem olyan állása, sem olyan javadalmazása, a mi kiszolgált legénységi állományú egyéneket az önként való szolgálatra valami nagyon serkentené. Mert — eltekintve attól, hogy a csekély fizetés mellett az az ugynevezett altiszti szolgálati jutalomdíj is bizony föltöbb csekély, 450—13—15 frt között ingadozó — az a legnagyobb baj, hogy az ilyen önként tovább szolgáló altisztek az állása és helyzete éppen nincs biztosítva s nagyon gyakran megtörténik, hogy kicsinyes okból egyszerűen elbocsátják és így kenyér nélkül marad.

A most említett költségvetés ide szóló része van hivatva ezeken a visszas állapoton segíteni. Mert ezen javaslat szerint az altisztek a jövőben már jóval nagyobb jutalomdíjat fognak élvezni és pedig a szerint, amint 3-ik, 6-ik illetve 9-ik éve szolgálnak már önként tovább. Másrészt pedig — s ez kivált lényeges újítás — ha már a 6-ik, 9-ik vagy 12-ik önként tovább kiszolgált év letelte után a hadsereg kötelékéből távoznának, szolgálati éveiknek megfelelő illővégielégítésben is fognak részesülni.

De szolgálati állásuk is biztosítva lesz azáltal, hogy csak törvényes eljárás alapján lesznek a szolgálattól elbocsáthatók, de nem többé egyszerűen elcsaphatók. Önként azonban minden szolgálati év leteltekor távozhatnak és pedig igényjogosultan a végkielégítésre.

Ily körülmények között aztán remélhető, hogy akad majd elegendő ügyes altiszt, aki önként továbbra is a hadsereg tényleges kötelékében marad.

Már most csak az a kérdés, hogy javaslat keresztül megy-e az összes fórumokon a kedvező eredménnyel?

De még abban az esetben is, ha valahol esetleg fennakadást szenvedne a dolog, nem fog ennyiben maradni, mert K r i e g h a m m e r hadügyminiszter el van határozva, hogy minden áron nyélbe üti ezt a dolgot és nem enged, hogy kicsinyes pénzügyi akadályok miatt elbukjék ez a nagy horderejű és oly rég óhajtott reform. —i.

Az autonomiai kongresszus.

B u d a p e s t, november 10.

A katolikus autonomiai ügyében összehívott kongresszus megnyitását az egyetemi templomban 10 órakor *Veni Sancte* előzte meg. A templom padsorai szorongásig megteltek a kongresszus papképviselőivel, a kik között ott voltak, *Zichy, Szapáry, Csekonics, Szécsényi, Cziráky* grófok.

A szentély padsoraiban *Császka György, Dessenffy, Bubics, Rimélyi* püspökök.

A csendes misét *Steiner* Fülöp püspök mondotta.

Tegnap még *Tóth* Vilmos ült a főrendiház elnöki pulpitusán egyszerű diszmagyarban, ma pedig *Vaszary* Kolos hercegprímás foglalta el helyét főpapi öltönyében.

A terem minden zugában idegen arcok, csak a püspökök ülnek a rendes helyükön, ám a görög kath. papok valamennyien hiányoznak.

Lilaszin taláros kanonokok vörös öves eszperesek, fekete kabátos világi képviselők öltönyeitől tarkálják a terem.

A püspökök élén az első padsorban ül a másik bibornok dr. *Schlauch* Lőrincz a nagyváradi püspök. Szemben vele *Zichy* Ferencz gróf tárnokmester.

A miniszterek székei mögött (melyek különös midőn mind elfoglalatlanul maradtak)

egymás mellett ülnek *Apponyi Albert, Zichy Jenő, Károlyi Sándor, Horánszky Nándor* stb.

Amodább saját miniszteri széke mögött ül *Jósika* Samu báró miniszter. Valahol a harmadik sorban ül *Szapáry* Gyula, mellette *Czirák* Antal és *Csekonics* Endre stb.

Egészen hátul *Ugron* Gábor az egyetlen, aki barna kabátban jött el.

Egymás mellett ülnek *Zichy* Nándor, *Molnár* János.

Csönd támadt a teremben, mikor a primás elfoglalta az elnöki széket és midőn beszédje elején a király iránti hódolatát említi, az egész kongresszus felállott és perczekig éljenezte.

A primás azután elmondotta beszédét csengő hangon, melyen helyenkint fáradság volt észlelhető.

A kongresszus tagjai csendben hallgatták, versengésnek, szenvedélynek semmi nyoma. Mikor a primás beszédje végén hangsúlyozta, hogy dicsőségüket ne egymás legyőzésében, hanem a szent ügy diadalában keressék, lelkes éljenzés hangzott fel, mely megújult, mikor a kongresszust megáldva, beszédjét berekesztette.

A beszéd után a primás felszólította *Zichy* Aladár grófot, *Prohászka* Ottokárt a jegyzői tiszt elvállalására, azután az igazoló bizottság tagjaiként ajánlotta: a nagyváradi bibornok-püspököt. (Éljenzés.) *Schlauch* Lőrincz könnyedén meghajította fejét.

A primás továbbá igazoló bizottsági tagul ajánlotta:

Rainer prépost-kanonokot, továbbá *Günthner* Antal, *Sághy* Gyula és *Lubrich* Ágostot, *Batthyány* Iván grófot.

A primás azután felfüggesztette az ülést, hogy az igazoló bizottság egy külön teremben válassza meg elnökét.

Néhány percz múlva már visszajött és a bizottság jelentvén, hogy elnökül *Schlauchot* választották.

A primás ezután megállapította a holnap napirendet és *Zichy* Nándor felszólalása után kimondották, hogy a mandátumok igazolása után szombaton azonnal tárgyalás alá veszik a püspökök elaboratumát.

Holnap pedig megválasztják a világi elnököt, a ki valószínűleg *Szapáry* Gyula gróf lesz.

Városi közgyűlés.

— Választócédulák kiállítása. —

Napok, sőt hetek óta készültek a tegnapi közgyűlésre úgy a városatyák, mint a nagyszámu, majdnem félszázat kitevő hivatalra aspirálók. A hivatalra pályázók a voksokért izzadtak, a városatyák pedig azon kérdésnek akartak voksokat szerezni, hogy álláspontjuk szerint Leszkay vagy Bölöny társulata foglalja el a trónust a fabódében.

A közgyűlésen ez a harc egy új szokást hozott be a város háza közgyűlési termébe. A hosszú zöld asztalon egész választási cédula kiállítás volt. Elborították a zöld asztalt teljesen a különféle szavazó lapokkal. Érdekes volt igazán. A legegységesebb városatyát is mosolyra készítette ez a furcsaság.

A pályázók összes jóbarátai is megjelentek, ha másért nem, legalább azért, hogy kiéresszék a hangjukat egy-egy olyan jelölt mellett, akit szeretnének megválasztani.

Ebből a jóakaratokból aztán olyan éktelelen zaj keletkezett, hogy a türelmes Várady Zsigát is kihozta sodrából. More pátrio kiakarta az egész hallgatóságot expediatni a teremből.

A színházügy nagyon feltűztele a szavazókat. Meg sem akarták hallgatni Farkas Izidort. Pedig ő Bölöny hive, de nem tudták, hogy az utolsó napon nem tetszett-e meg neki a Leszkay ábrázata.

Sok városatyá nem is mert szavazni. Kivánta a hüs folyosót s kihúzódott a teremből. Egy-egy távol levő városatyát aztán nem csudá ha azzal gyanúsították, hogy elbujt.

A közgyűlés lefolyása különben a következő:

Pontban 3 órakor nyitotta meg *Beóthy* László főispán a közgyűlést.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Bozóky Béla, Csák Máté, Frankó Endre, Gyöngyösy Lajos, Guttmann József, Hlatky Endre, Kaczián Károly, Kékus Vidor, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Palotay László, Serdült Bálint, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, Andriská Károly, Beczkay Lajos, dr. Berkovics Ferencz, Bertsey György, Bölöny József, Csobánecz Lajos, Déry János, Fekete László, Hoványi Géza, dr. Kornstein Lajos, Kunyhossy János, Mészáros József, Mihálovics János, Milibák József, id. Nagy Lajos, Papp István, dr. Radó Ignác, Reismann Mór, Stern Hermann, Schütz Albert, Weisz Károly, Amigó Mór, Berger Dániel, Frankl Lázár, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Schwartz Antal, Szmetka György, Serényi Gusztáv Ternyei Antal, Ullmann Izidor, Aufrecht Mór, Balogh Döme, Bognár Sándor, Bartsch Sándor, Bottó Ferencz, Czeglédy Sándor, Diósy Lajos, dr. Döry Ferencz, Erdély József, Farkas Izidor, dr. Grósz Albert, Harmathy Károly, Hering Sándor, Huzella Gyula, Janky József, dr. Kazay Kálmán, ifj. Kohn Sámuel Kővér Sándor, Kunz Gusztáv, dr. Kutiák Ágoston, Léderer Dávid, Lévy Zsigmond, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mayr Sándor, Mihelfi Adolf, Mihelfi Pál, Molnár Lajos, Moskovits Miksa, dr. Munk Béla, Munk Jakab, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyíry György, Pally Lajos, Papp György Rádl Ödön, Rendes Vilmos, Rimanóczy Kálmán, Sebestyén Lajos, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Száhlender Károly, dr. Vári Szabó Béla, Weiszlovits Adolf, Wöber János, dr. Bulyovszky József, Rácz Mihály, Komlóssy József, ifj. Rimler Károly, Papp János, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Dus László, Tóth Márton, dr. Gram Károly, Sztarill János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Ragány, János, Nemes Jenő, Szántó Lajos, Szüts István, dr. Sarkadi Lajos.

A polgármester havi jelentésének főbb adatait már közöltük.

Végül felemlíti a jelentés, hogy *Steinacker* Gábor folyamszabályozási főmérnök Nagyváradon járt s megvizsgálta a Körözs gátjait, védműveit. A v. velencei kőparthuzammú magasztását véleményezte, mihez képest a polgármester intézkedett.

Bejelentette még a polgármester, hogy a szabályrendelet értelmében a becsüsket, végrehajtókat kinevezte.

A jelentést tudomásul vették. A honvédelmi miniszter a város által a honvéd hadapród iskolák részére tett 8 alapítványi hely megszavazását jóváhagyta. Tudomásul vették.

A választások.

Izgatottan várta mindenki a választásokat.

A kijelölt bizottság a főispán elnöklete alatt *Mezey* Mihály, *Hlatky* Endre, *Hoványi* Géza, *Palotay* László, *Némethy* Károly és *Reismann* Mór tagokból alakult meg.

A bizottság mintegy negyedóránig tanácskozott.

Elnöklő főispán a gyűlést újból megnyitván, felhívta a törvényhatóságot az új tisztviselők betöltésére.

A szavazatszedő bizottságot a következőkből nevezte ki: *Mezey* Mihály elnök, *Farkas* Izidor és *Heringh* Sándor tagok, *Komlóssy* József jegyző.

A megüresedett II. osztályu aljegyzői ál-

lásra jelölték *Ertsey Pétert*, *Szőke András* és *Szűts Dezsőt*.

A szavazás megejtetvén, a főispán kihirdette az eredményt.

Beadatott összesen 114 szavazat; ebből kapott:

Szűts Dezső 45-öt,
Szőke András 30-at,
Ertsey Péter 3-at.

E szerint *Szűts Dezső* I. osztályu fogalmazó választatott meg 6 viszonylagos szótöbbséggel *másod-aljegyzővé*.

Az ekként megüresedett I. oszt. fogalmazói állásra jelöltettek: *Kalmár József*, *Molnár János*, *Kágyi Lajos* és *Istvánffy István*.

A szavazásnál beadott 115 szavazat s ebből kapott:

Kágyi Lajos 42,
Kalmár József 35,
Istvánffy István 32,
Molnár János 5

szavazatot, 5 szavazat nem volt érvényes. E szerint 7 viszonylagos szótöbbséggel *Kágyi Lajos* választatott meg I. oszt. fogalmazóvá.

Az újonnan rendszeresített II. oszt. fogalmazói állásra jelöltettek: *Giraud Árpád*, *Kalmár József* és *Kretz György*.

Megválasztatott felkiáltással *Giraud Árpád*.

A *Kágyi Lajos* megválasztása folytán megüresedett II. oszt. fogalmazói állásra midőn a jelöléseket hirdette ki a főispán, csak *Kalmár József* nevét említette még, mikor zajos éljenzéssel csak *Kalmár* nevét hangoztatták, mire a főispán egyhangulag megválasztottnak jelentette ki.

Az érdeklődés a választások egy részének megejtésével nem csökkent; érkeztek újabb városatyák, akik a három számtiszti állásnál már szavaztak.

A számtiszti állásokat egyenkint töltötték be.

Első sorban az egyik számtiszti állásra jelöltettek: *Steincz Kálmán*, ifj. *Fekete László* és *Zilahy Kálmán*.

Minden oldalon *Fekete László* nevét hangoztatták s így a polgármester közkiáltással megválasztottnak jelentette ki.

Eközben felszólalt dr. *Várady Zsigmond*. Azt veszi észre, hogy nem a városatyák, hanem a hallgatóság választ. Akik erősen kiáltanak, kilencztedrészben sem városatyák. Tiltsa el a hallgatóság nyilatkozását a főispán.

Beöthy László főispán felkéri a hallgatóságot, hogy legyen türelemmel, mert ellenesetben kiüriteti a termet.

Ezen incidens után a második számtiszti állásra került a sor. Jelöltettek: *Klemensz Péter*, *Bezlanovics Nándor* és *Máthé László*.

Szavazás ejtetvén meg, beadatott összesen 108 szavazat; ebből kapott:

Klemensz Péter 53,
Máthé László 40,
Bezlanovics Nándor 13

szavazatot, 2 szavazat érvénytelen volt. E szerint *Klemensz Péter* 13 viszonylagos szótöbbséggel választatott számtisztté.

A harmadik számtiszti állásra jelölték: *Buday Pált*, *Novák Józsefet*. Egyhangulag *Novák Józsefet* választották meg.

A két *irnoki* állásra egyhangulag *Szèchy Dénest* és *Bereczky Lajost*, a közs. bírósági végrehajtói állásra pedig *Szendy Kálmánt* választották meg.

A választások befejeztével elnöklő főispán *Ujhegyi Bélát* tiszteletbeli fogalmazóvá; *Ackhandesz Istvánt* és *Altnáder Vinczét* tisztelet-

beli számtisztté, *Bacz Endre* irodatisztet pedig tb. irodaigazgatóvá nevezte ki.

A tárgysorozat folytatása előtt dr. *Radó Ignác* indítványozta, hogy a színházügyet vegyék tárgyalás alá.

Szokoly Tamás ezt ellenezte.

Dr. *Bulyovszky József* polgármester a tárgysorozat szerinti tárgyakat is fontosnak tartja s ezért ellenzi *Radó* indítványát.

Elvetették s a tárgysorozathoz képest a

gyermek-kórház-alap

ügyet vették tárgyalás alá. A tanács a szakbizottság véleménye alapján javasolja, hogy a néhai *Sztaroveczky Imre* által a »Gyermek-kórház« alapjára hagyományozott kotyikleti és perbárhidai birtokok haszonélvezeti jogát váltsa meg a város özv. *Tulics Józsefnétől* évi 2000 frt járulék és a kötvények osztalékának kifizetése ellenében. Azonkívül vásárolja meg a város *Radocsay Etelkától* a néhai *Sztaroveczky-féle* házat 14 000 frtért és az illető tulajdonosnak életfogytig fizetendő évi 400 frt járulékért. Ez által a város a birtokok teljes élvezetébe jutna s a megvásárolt házban még az 1898. évben megnyithatná a Gyermek-kórházat.

Kunyhóssy János azt szerette volna tisztázni, hogy a haszonélvező jókarban tartotta-e az épületeket. A ház és a birtokok nem érnek annyit, mert az épületek el vannak hagyva. A kórházat nem állíthatjuk most fel, mert az évenként szükséges 4—5 ezer frt fizetésre nincs tehetségünk. Van más épületünk, ott a *Korona*, jó lenne gyermek-kórháznak s olcsóbb. Nem fogadja el a javaslatot.

Hlatky Endre éppen a Gyermek-kórház érdekében megfontolandónak találja a kérdést. Tisztába kell jönni, hogy mi lesz a kiadás, s belemehetünk-e ma a kórház felállításába. Majd odatalálunk jutni vele, mint az árvaházzal, melybe nagy tőkét beleöltünk. Van a városnak nagyon is sok háza s nem hozza be a befektetett tőke kamatát. — A birtokot meg kellene becsülni, mit ér. Majd a birtok viszonyokat fejtegette, a mely most nem kedvező. Indítványozza, hogy a tanács közreműködésével egy bizottság vizsgálja meg s tegyen jelentést, hogy célszerű-e a vétel s létesíttessék-e most a gyermek-kórház.

Dr. *Bulyovszky József* pártolja *Hlatky* indítványát. Hogy minden teher nélkül, csupán az alaptól fenntartható-e a kórház, azt nem tanulmányozták.

Dr. *Várady Zsigmond* ellenkező nézetben van ez eddig felszólalókkal. Nem az a kérdés, hogy jövedelmez-e a gyermek-kórház, hanem, hogy szükséges-e. Hivatkozik a pénzügyi szakbizottságra, mely javasolja a kórház megnyitását. Ézető kérdés, mert a gazdag embernek nem kell gyermek-kórház, a szegénynek kell. Az elhalasztás hiba volna.

Hoványi Géza nem akarja elodázni a kérdést, azért helyesli a *Hlatky* indítványát. A *Sztaroveczky* házat át kell alakítani s azért helyesebb, ha más olcsóbb helyen létesítjük a kórházat. A tanács jövedelmi szempontból ajánlja a birtokok átvételét és a ház megvételét; de ő azt hiszi, hogy pozitív terhet veszünk magunkra s a jövedelem nem lesz megfelelő. A *Hlatky* indítványa elfogadása által pár hó múlva teljes tiszta képet nyerünk.

Kunz Gusztáv utal arra, hogy a szakbizottságok már letárgyalták a kérdést felesleges új bizottság elvinni. A gyermek-kórházban egyelőre úgy sem igen lenne csak egy-két beteg. Inkább ambuláns gyógykezelés lenne ott.

Dr. *Molnár Imre* minden pillanatnyi halasztást károsnak tart. Hajlandó a kórházat áldozattal is azonnal felállítani. Majd hivatkozik a halogatás káros voltára. A koldusápoló intézetnél is így voltak az árvák nevelésének a kérdésével, míg egy szerencsés pillanatban az apácákat behozták az intézetbe s azóta áldatosan működik a gyermekek menedékház.

Rendes Vilmos: Pénz volt, adta *Nogáll!* Dr. *Molnár Imre* még fejtegeti a kórház felállításának a szükségét s kéri a közgyűlést, hogy fogadja el a tanács előterjesztését.

Szokoly Tamás szintén arra hivatkozik, hogy a szakbizottságok már letárgyalták s megfontolták a kérdést. A birtokok és a ház megéri azt az összeget, amit a város fizet a javaslat szerint érték. Ajánlja a tanács javaslatát.

Némethy Károly a birtokok ügyét szétválasztja a kórház felállításától. Kijelenti, hogy ismeri a birtokokat s azok átvétele nem lesz káros a városra. A ház is megéri a 22 ezer frtot, annál inkább, mert a 14,000 frton felül az évi 400 frtot csak *Radocsay Etelka* haláláig kell fizetni, nem örököké. De ne azzal a kikötéssel vegyék meg a házat, hogy csak kórháznak használhassák. Különböen elfogadja a *Hlatky* indítványát.

A *Hlatky* indítványát fogadták el s a közlekedési szakbizottság, egészségügyi közeg közbejöttével vizsgálja át a kérdést s tegyen jelentést.

Bölgöny vagy Leszkay.

A választásokon kívül legfontosabb ügy: a jövő évi nyári szini szezon kérdése került ezután tárgyalásra.

Komlóssy József tb. főjegyző felolvasta a sziniügyi bizottság már közölt javaslatát, melyben a bizottság *Bölgöny József* ajánlatát pártolja és részére 3 egymás utáni évre javasolja a játszási engedély megadását.

Elsőnek felállott *Farkas Izidor*, de perczekig nem tudott szóhoz jutni a minden oldalról felzúgó »Eláll!<« kiáltásoktól. Végre is a főispán csinált egy kis rendet, lecsendesítvén a bizottság tagjait s így *Farkas Izidor* végre szóhoz jutott. Röviden csak annyit kívánt, illetve indítványozott, hogy válaszsák külön a kérdést akként, miszerint *Bölgönynek*, de csak 1 évre adják oda a szinkört.

Dr. *Moskovits József* kiemelvén *Leszkay* eddigi működését, ajánlja a törvényhatóságnak, hogy *Leszkay András* pályázatát fogadja el.

Szokoly Tamás: Adassék akárkinek az engedély, de csak 1 évre.

Hoványi Géza kifejtette röviden a 3 év előnyeit s annak megadását kéri.

Először arra szavaztak, hogy 1 vagy 3 évre adassék-e ki a szinkör.

Felállással történt szavazásnál 47-en a 3 év mellett szavaztak.

Az ellenkező véleményűek zajosan ellenpróbát kértek, de a főispán ezt figyelmen kívül hagyta, a miért hosszas zajongás volt törvényhatóság tagjai között.

Ezután történt az érdemleges szavazás, még pedig 11 bizottsági tag kérelmére névszerint.

Beadatott 85 szavazat s ebből *Bölgöny József*re esett 57, *Leszkay* Andrásra 28.

*Bölgöny József*re szavaztak:

Igen.

Baróthy Ákos, dr. *Bozóky Alajos*, *Bozóky Béla*, *Csák Máté*, *Hlatky Endre*, *Kaczián Károly*, *Kékus Vidor*, dr. *Konrád Márk*, *Mezey Mihály*, *Miskolezy Barna*, *Serdült Bálint*, dr. *Sipos Árpád*, *Stark Gyula*, dr. *Várady Zsigmond*, *Déry János*, *Hoványi Géza*, dr. *Kornstein Lajos*, *Kunyhóssy János*, *Weisz Károly*, *Berger Dániel*, *Gábel Jakab*, *Szmetka György*, *Serényi Gu-ztáv*, *Ullmann Izidor*, *Balogh Döme*, *Czeglédy Sándor*, *Diósy Lajos*, dr. *Déry Ferencz*, *Harmathy Károly*, *Huzella Gyula*, *Janky József*, *Kövecz Sándor*, *Kunz Gusztáv*, *Lédeker Dávid*, *Lévay Zsigmond*, *Mandel Adolf*, *Mihelyi Adolf*, *Munk Jakab*, *Némethy Károly*, *Nyíry György*, *Pallay Lajos*, *Rendes Vilmos*, *Sebestyén Lajos*, *Weiszlovits Adolf*, dr. *Bulyovszky József*, *Komlóssy József*, *Rimler Károly*, *Papp János*, *Bordé Ferencz*, *Tóth Márton*, dr. *Gramm Károly*, *Hegedüs Géza*, *Jablonszky Emil*, *Ragány János*, *Nemes Jenő*, *Szűts István*, dr. *Grósz Albert*.

Leszkay Andrásra szavaztak:

Nem.

Guttman József, Szokoly Tamás, Andriška Károly, Beczkay Lajos, Bertsey György, Fekete László, Mészáros József, Mihálovits János, id. Nagy Lajos, Papp István, dr. Radó Ignác, Stern Hermann, Schütz Albert, dr. Moskovits József, Terney Antal, Boitó Ferencz, Erdélyi József, dr. Kazay Kálmán, dr. Kutiák Ágoston, Mayr Sándor, Mihelji Pál, dr. Munk Béla, Wöber János, Dus László, Busch Dávid, Szántó Lajos, Milibák József.

A főispán kihirdette az eredményt, mely szerint a nagyváradi nyári szinkörben a játsszasi engedélyt három évre Bölöny Józsefnek adta oda a törvényhatóság.

Dr. Moskovits József szerint a közgyűlés határozata nem érvényes, mert 21 biz. tag írásban kérte, hogy a színház kérdésben minden szavazás névszerint történjék.

Elnöklő főispán kijelenti, hogy felszólalónak megvan a joga felelkezés beadására, de most a kérdéshez nem szólhat.

Verebi András köztér átengedés iránti kérvényét, valamint az izr. hitközség utcavonal megállapítása iránti kérvényét a jövő közgyűlésre tüzték ki.

A honvéd lovas laktanya.

A tanács előterjeszti, hogy a város által létesítendő honvéd lovas laktanya építésére kiirt pályázaton a legelőnyösebb pályázó Sztarill Ferencz 11 1/2% leengedésével.

A fedett lovarda vasszerkezetére külön pályázatot írnak ki. E nélkül a laktanya 256 ezer frtba van előirányozva, a Sztarill pályázata szerint 227.375 frtba kerül a laktanya. A vasszerkezettel együtt, ez utóbbinál elérhető leengedés nélkül az egész laktanya 249.700 frtba. tehát a kikötött 250.000 frtnál kevesebbe kerül.

Kunyhóssy János biztosítékot kívánt, hogy pótmunka nem lesz.

Megnyugtató válasz után az előterjesztést elfogadták.

A Szt. László-téri vasárnapi árulási idő tárgyában elfogadták a tanács előterjesztését.

A községi iskolák parallel osztályainak felállítására 1000 frtot megszavaztak.

Csordacsics Ferencnek a jövő évre 300 frt személy pótlékot szavaztak meg.

A Knapp Ferencz halála által megüresedett törvényhatósági tag választást nov. 21-re tüzték ki s választási elnökül Hoványi Géza küldetett ki.

A jövő évi esküdték névjegyzékének összeállításával a polgármester elnöklete alatt Szähländer Károly és Nyiry György tagokat küldte ki.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

November 13. Jogász táncestély a Zöldfában.
November 14. A »Biharmegyei Nőegylet« közgyűlése f. évi november hó 14-ikén, a. u. fél 3 órakor a Fekete Sas nagytermében.

November 14. A v.-velencei »Gazdakör« mulatsága.

November 14. D. e. 11-12-ig felolvasás iparosok részére Ragány János és dr. Váradi Zsigmond.

November 15. Igazoló választmányi ülés a vármegyeházán, d. e. 10 órakor.

November 18. A »Biharmegyei Nőegylet« hangversenye s táncestélye a Sasban.

November 21. Városatyá-választás V.-Olaszi városrészen.

November 21. D. e. 11-12-ig felolvasás iparosok részére dr. Turr Lajos.

November 28. D. e. 11-12-ig felolvasás iparosok részére dr. Tóth Mihály.

November 28. A Szigligeti-társaság felolvasó ülése, d. e. 11 órakor a jogakademián.

Regeszeti és történelmi múzeum (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr. Más idoban 30 kr.

* Szobrot a királynak. Arad város közgyűlése elhatározta, hogy Pestmegyét fölkeri: indítson mozgalmat a törvényhatóságok körében

egy az országgyűléshez intézendő felirat érdekében, a mely arra kérje a törvényhozást, hogy nemzeti elhatározására 1848 ötvenedik évfordulóján állítson szobrot a királynak.

* A nagyváradi ifjúság kitüntetése. Városunk középiskoláinak tanulói köztudomásúlag részt vettek júniusban a Déván tartott országos ifjúsági tornaversenyen. E torna verseny jury-je most küldte meg elismerő nyilatkozatát és pedig három elismerő oklevelet Rátkay Józsefnek a premontrei rendű főgymnázium tornatanárának. Mind a három elismerés a főgymnázium ifjúságának szól. Az első kiemeli a szabatos és jó kiképzésre valló szertornászai gyakorlatokat mint dicséretre méltót a második a katonai rendgyakorlatok versenyében tanúsított ügyességért nyilatkozik elismeréssel, a harmadik pedig a főgymnáziumi ifjúságnak a versenytéren tanúsított példászerű viselkedését és fegyelmeztségét dicséri meg. — Mindezen elismerésért pedig az ügybuzgó tornatanárt illeti meg a dicséret, mint a ki leghathatósabban közremunkált az ifjúság elért sikereiben.

* Az aranyláz növekedésében. A »Times« azt írja, hogy egészen csalhatatlan jelek szerint jövő tavasszal egészen nagy népvándorlás lesz az új aranymezőkre, a Yukon folyó vidékre. Az Egyesült-Államokból félmillió ember kivándorlására számítanak. Csak egyetlen hajótársulatnál a csendes Óceán partján eddig 80.000 ember jelentkezett, akik a társulat hajójával akarnak elutazni. Egész Kanadában elterjedt a »Klondyke-láz«. Klubok alakulnak, melyek aranyásókat küldenek ki. A legtöbb kivándorló a Chilkostszoroson át fog utazni, a White-szorosról lemondtak, mert ezen az uton augusztus hó óta 3200 ló pusztult el.

* Beteg orvos. A múlt héten mi is részvétellel regisztráltuk azt a váratlan hirt, hogy dr. Rednik József városi tisztii orvost a test jobboldalán komoly természetű szélütés érte. Dr. Rednik kitünő orvos hírében állt és rokonszenves alakjai közé tartozik és így érthető az az igaz részvét, melyet betegségének híre széles körökben ébresztett. Állapotáról újabb értesüléseink alapján nagyon kevés biztatót irhatunk. Mióta a katasztrófa történt, a beteg orvos csaknem teljesen eszméletlen fekszik. Csak rövid időre nyitja fel szeméit, anynyira erőt vett rajta az álamkórság a melyet a házi orvosának, dr. Kornstein Lajosnak összes fáradozása sem képes legyőzni és megszüntetni. Táplálékát a tej képezi, melyet rendszeren maga fogyaszt el, de mindamellett is nagyon lesóványodott a folytonos alvás alatt. Vajha önfeláldozással ápoló nejeének és az ágya körül virrasztó Szt.-Vincze apácák imádságának ereje visszaadná őt aggódó családjának és a társadalomnak.

* Tűz a kávéházban. Tegnapelőtt a »Széchenyi« kávéházban majdnem megégett egy fiatal mérnök. S. J. mérnök a kávéházban egy nagyobb társaságban ült egyik asztalnál, amikor az egyik jelenlévő észrevette, hogy a mérnök nagykabátja ég Szerencsére sikerült még a jelenlévőeknek a tüzet eloltani, mielőtt még valami égési sebeket kapott volna, csupán csak a nagykabátjába került ez a multság.

* Beszélő halottak. Egy évtizeddel ezelőtt történt, de még ma is élénk emlékezetben van az übég hi vérengzés, a hol Latkóczy mandátumának tizenegy családapának a halála lett az ára. Szolavszky, az akkori alispán füt-füt ígért a csendőrök által lelőtt családapák özvegyeinek, de úgy látszik nem váltotta be ígérletét, mert négy nyomoruságban szenvedő özvegy sajtáságos gyászjelentést adott ki, melyet plakát gyanánt ragasztottak Nyitra és Tapolcsány házaira. A halálfejes gyászjelen-

tést, mely a bíróság előtt is megfordult a Házánk tegnapi száma a következőkben közli:

Alulírott özvegyek és árvák szomorú szívvel adjuk tudtul, hogy Latkóczy Imre 1887-iki képviselő-választása alkalmával, midőn Szolavszky Gyula volt Nyitra megye alispánja, Üzbégh helyiségben férjeinket a csendőrök azért gyilkolták le, mert ellenzékiek voltak. A ki tehát ezeknek az uraknak a pártjára akar szavazni, vegye lekiismeretére szívünket és szegénységünket. Mi azonban azt hisszük, hogy azt egyetlen becsületes ember sem teszi, hogy azokra szavazzon. Özv. Csapek Antalné, Özv. Hlavati Józsefné és két árvája, Özv. Szkoricza Ferenczné és két árvája, Özv. Szkoricza Vendelné és két árvája.

* Jó a jégpálya. Mindenkit, a ki a jég sport iránt érdeklődik, bizonyára kellemesen lep meg az a hír, hogy a városligeti jégpálya immár abban a stádiumba lépett, a mit elfogadhatónak szokás nevezni. Igen, a jégkirálynők és jégkirályok aranykora felvirult. A tükörsima sikos szinpad tárva-nyitva. A zord, fagyos szelek, a főlsegesen tiszta, dermeszlő éjszakák nem tünnek el nyom nélkül. Ime, ott pompázik a jégtükör. Holnapról, azaz mártól kezdve szabad a vásár a vascipellőkön. Menynyi ábránd, álom és édes óhaj fűződik ehhez a sikos talajhoz! — O hála az égnek! — sóhajt az ifjúság; — no, ez is beütött hát! — morognak a dühösen a családapák; öcsém, ne menj a jégre! — mondja a tapasztalt idősök kara. — Hanem azért mégis csak az ifjúságnak van ám igaza. Velük tartunk mi is, mondván: Most siess a jégre, s köss koresolyát!

* Jó szívű gazda. Tegnap a rendőrség egy veszedelmes cselédet tartóztatott le, a ki már háromszor volt lopásért a rendőrségen s mindannyiszor kimenekült a bajból mivel a gazdája megengedett neki. Tegnap negyedszer fogták el, mert gazdájától Rozefeld Májer velencei lakostól, a kihez csak tegnapelőtt szegődött be, már az első napon ellopott mindenfelét a padlásról. Bakos Róza — így hívják a leányt — most is kimenekült a bajból, mert gazdája ismét megengedett neki s most már egyedüli büntetése az lesz, hogy kitiltják a város területéről s haza zsuppojják.

* A rendőrség lakói. Alig néhány napja, hogy beállottak a hideg napok s már is jelentkeztek a rendőrség lakói. Szegény munkanélküli emberek azok, a kiknek nincs helyök, a hol meghuzhatnák magokat éjszakára, s ezért a rendőrséget keresik fel rendszeresen. A rendőrségnél már jelentkeznek este felé s bemennek a börtönbe a hol legalább védve vannak s van lóca a hova le lehet feküdni. Így megy ez évről-évre, meg vannak a rendes emberek, a kik este bemennek s a mint megvirradt, megkötöznék a szállást s tovább mennek, hogy valahogyan megkeressék azt a kis ételt a mi nekik kell, hogy éhen ne haljanak.

* Frankl Móríc. A csodagyermek, a ki örökké lazban égő fejével a számvetés legnagyobb csodáit művelte és villámgyorsan került elébe a papíron számoló matematikusoknak, ismét Budapesten van, hogy istenadta tehetségével bámulatba ejtse azokat, a kik a mesebe illő számításai iránt érdeklődnek. Agyát az idő nem viselte meg, a Nápolyban nyomoruságból elkövetett öngyilkossági kísérlete sem ártott tudásának, mert ma is ugyanaz a nagy számoló, a ki azelőtt volt, a mikor gyermekésszel imprezariója oldalán járta be az országot. Frankl Móríc most csekély belépő díj mellett nyilvános előadást akar tartani.

* Bekisért tolvaj. Ma kisérték be a kir. ügyészség fogházába Kovács József kóbor cigányt, a kit lopás vétsége miatt Magyar-Csékn a járásbíró letartóztatott. Ügyében ott már befejezték a vizsgálatot s így beljebbítették a füstös ipsét.

* Bontják a czirkuszt. Alig hogy elment az »Enders«-féle czirkusz, már megkezdtek az épület bontását. Az épületet most egészen lebontják, azonban azonnal hozzá kezdenek egy másik építéséhez, a melyet fűthetőnek építenek s abba Rákos V. Vilmos egy nagyobb czirkuszt szándékozik hozni.

Magyarország a párisi világkiállításon.

Tegnap tartotta meg Lukács Béla magyarországi kormánybiztos a párisi világkiállításnak nagyszabású beszédjét az országos magyar iparegyesületi ülésen. Az érdekes beszédet kivonatossan közöljük a következőkben.

Tisztelt Uraim!

Az 1900. évet, a mely a XIX. század záró kövét képezi, Franciaország nagyszabású nemzetközi kiállítással akarja megünnepelni és erre meghívta a világ összes nemzeteit.

Valamennyi számottevő nemzet elhatározta, hogy a haladás, a békés munka ezen versenyében meg fog jelenni. Magyarország kormánya és törvényhozása is elhatározta, hogy az 1900. évi párisi nemzetközi kiállításon hivatalosan vesz részt.

A párisi nemzetközi kiállítás nagy szabásúnak ígérkezik.

A csarnokokat befogadási képességük fele részében Franciaország foglalta le a maga számára. A másik felét azon államok között osztják meg, a melyek a csarnokok kiállításának általános keretébe illeszkednek bele és nem vonulnak a maguk kiállításával külön pavilonokba.

Látható ezekből, hogy a külföldi államoknak, ha a kiállításban méltóan akarnak résztvenni, a feladat megoldásául gondos körültekintésre van szükségünk.

A kiállítás 1900. április 15-én nyílik meg és november 5-én zárul be. Tehát 6 és fél hónapon át áll a nagy közönség előtt nyitva.

A bejelentési határidő: 1899 február 15-re.

A kiállítandó tárgyak megírás tárgyát fogják képezni. Ez irányban a külföldi kiállításoknál az illető kormánybiztosok fognak intézkedni. Iz elfogadott tárgyakat 1899 december 1-e és 1900 február 28-a között kell a kiállítási területre behozni. A francia kiállítási alap költségen épített csarnokokban és pavillonokban az elfoglalt területért a kiállítók nem fizetnek díjat. A gépek, készülékek stb. működéséhez szükséges vizet, légszest, gőzt és egyéb hajtó erőt a kiállítók igazgatósága ingyen bocsátja a kiállítók rendelkezésére. A kiállítókét csupán a szállítás, csomagolás és az installáció költségei fogják terhelni.

A tárgyakat azon nevek alatt állítják ki, a melyek alatt a bejelentés történt. A kiállítóknek azonban joguk van arra, hogy nevük vagy cégük után mindazoknak a neveit is bejegyeztessék, a kik a tárgyak kiállításánál közreműködtek vagy azok előállításához bármilyen tekintetben hozzájárultak. Még azok is, a kik egy székelyben közösen állítják ki külön készített tárgyaikat, külön egyénileg érvényesülhetnek. A kollektív kiállításban résztvevők is, ha jutalomban részesülnek, külön-külön megkapják az elmerő oklevelet, a melybe az összes kitüntettek nevei foglaltatnak.

A kiállított tárgyak ára is megjelölhető sőt ez kívánatos is, mert ezzel a jury munkálatait segítik elő.

A kiállítók kitüntetésére felett nemzetközi juri fog határozni. A juri összeállításánál a kiállításban résztvevő külföldi államokban is kellő befolyást biztosítottak. A kitüntetések, oklevelek lesznek, a következő fokozatban: I. Dszoklevél. II. Aranyérem oklevél. III. Ezüstérem oklevél. IV. Bronz oklevél. V. Elismerő oklevél.

A jelenkori kiállítás mellett az egész XIX. századra kiterjedőleg retrospektív kiállítást terveznek. Ennek az volna a célja, hogy bemutassa azt a haladást és fejlődést, melyet az egyes csoportok egy évszázad folyamán elértek. Ezt a centrális retrospektív kiállítást azonban már nem államok szerint rendezik, hanem az illető pavillonoknak előcsarnokában az egyes ágaknak általános, az egész világon elért százados fejlődése szerint.

Ilyen nagyszabású tervekhez mérten a kiállítás finansziális része is tekintélyes számokat mutat fel. A párisi vezérbizottság budgetje 100.000.000 frank bevételére van állapítva. Az állam 20.000.000 frankot ad és másik 20.000.000 frankot Paris városa. A többi 60.000.000 frankot pedig élelmesen kombinált sorsjáték útján akarják beszerezni. A sorsjátékban ugyanis 60.000.000 frankon belül fognak sorsjegyeket kibocsátani, nyereményekre pedig mindössze 6.000.000 frankot szánnak.

A budget 100.000.000 franknyi összege következőképen oszlik fel. Épületek emelésénél, rakpartok készítésénél és egyéb munkáknál 73.000.000 frank költségére számítanak. A kiállítás üzemképes állapotba hozása 12.000.000 frankot emészt fel, míg az igazgatás költsége 8.000.000 frank. A hátralékos 7.000.000 frankot tartalékalapnak hagyják előre nem látott költségek fedezésére.

A kiadások részleteiből jellemzésül talán elég lesz egy példa felelítése. Kertek és avenuek dekoratív feldiszfítésére, szökőkutak és vízjátékok berendezésére 1.200.000 frank szerepel a budgetben. Kertek és ültetvények díszítésére 1.500.000 frank, ünnepélyek és versenyek költségeire 5.500.000 frank, kongresszusok és zenei előadások megtartására pedig 1.000.000 frank van előirányzatban.

Az eddig felhozottak eléggé illusztrálják azt a nagy méretű fényes keretet, a melyben a párisi világkiállítás képe el fog helyezkedni.

Igen természetes, hogy ilyen viszonyok között, ha az ország elhatározta, hogy a kiállításban részt vesz, a mi szervezkedésünknek is az eddig szokottnál nagyobb mérvben kell megindulnia.

Az a kérdés felmerül itt, hogy minden csoportban vegyünk-e részt, avagy csupán azokban, a melyekben magunkat előnyösebben képviselhetjük.

E tekintetben úgy történt megállapodás, hogy a gyarmatügyek kivételével valamennyi csoportban vegyünk részt.

Világos tehát, hogy az összes népnek bíráló szem előtt tartandó világversenybe küldendő objektumokat nagyon meg kell válogatnunk. Nem tömeges kiállítással, hanem a tárgyak helyes megválogatásával és ügyes elrendezésével álljunk ki a porondra.

Ennek az elvnek leginkább megfelel a kollektív kiállítás. Nekünk tehát ezt a módot kell választanunk, már azért is, mert — mint említettük — a kollektív kiállítás mellett sincs kizárva az abban résztvevőknek egyéni érvényesülése.

Egy másik szempont, amelyet szintén figyelembe kell vennünk: kiviteli érdekeink istápolása.

A kiállítás sikere érdekében a kormánybiztosok különösen kezére jár a vállalkozóknak egyes figyelemre méltó esetekben, hogy nagyobb megrendelésekhez juthassanak. A királyi palota, a fővárosi építkezések kedvező alkalmat nyújtanak ily irányu támogatásra. Főpapjaink és főuraink is bizonyára hazafias feladatunkat fogják tartani, hogy ilyen tekintetben a kiállítás érdekében közreműködjenek.

Fényes példával járt elől maga a király, aki — mint ismeretes — legutóbb elrendelte, hogy a királyi palota egyik termét, a Szent István termet, tisztán a magyar ipar készítményeivel rendezzék be.

A koronás király ilyen buzdítása talán még nagyobb lelkesedésre fogja arisztokracziánk ismeretes hazafiai buzgalmat hangolni.

De a vagyonos polgárság támogatására is nagy szükség van. Amint hogy remélhető az is, hogy egyes állami intézmények és a vidéki nagyobb városok is tekintélyesebb megrendeléseket fognak tenni oly célból, hogy a rendelt tárgyak mint a magyar ipar kiválóbb termékei a párisi kiállításon bemutatásra kerülhessenek.

Mindezek után engedjék meg, hogy önköz és önk által az ország összes iparosaihoz azt a hazafias kérést intézzem, hogy a nagy nemzeti munkában mindnyájan legjobb erejük és tehetségük szerint vegyenek részt. Az előkészítő munkálatok az illető csoportbizottságokban, amelyekkel a kormánybiztoság teljesen egyetértőleg jár el, már teljes folyamatban vannak.

A legközelebbi napokban felhívást is fogok kibocsátani, amelyben Magyarország minden számot-tevő iparosát és eddigi kiállítóját tájékoztatni fogom a kiállításról és felkérem az abban való részvételre. A részvételt január közepéig kell bejelenteni.

Az országos iparegyesület és Magyarország iparossága mindig megértette a hazafiasság buzdító szövegét. Kérem tehát a nagy munka érdekében az országos magyar iparegyesületnek és a munka embereinek támogatását, lelkes közreműködését.

A nagy nap.

Ha oknyomozólag visszamennék a világtörténelem összes eddigi eseményeire, aligha találok azok közt egyet is, a mi a váradiak szemében olyan érdekes lenne, mint a tegnap délutáni városi közgyűlés.

S mikor beszélni akarok róla, megcsap a hangulat szele. — Nagy eseményt nem lehet közönségesen megénekelni; nem egyszerre, hanem csakis részletesen.

Íme a részletek:

I. Az előzmények.

Hétszámra dühös erélyvel végbevitt korteskedés. Tisztelgések a főispántól kezdve minden kapacitásnál. Hangulat keltő hírlapi cikkek, — és messze menő ígéretek azon esetre, ha . . .

II. Dél előtt.

A nap szokatlan korán felkelt. A kíváncsiság ösztökélte őt is. Sugarai 7/8-ad részét a kanárisárga város házára hintette, s így a »centrum« illő fényben ragyogott. A szabadsajtó termékei, a különféle formájú szavazó cédulák, nagy tömegben láttak napvilágot és ellepték a várost. Félő gondosság nyilvánult — kiterjedt körben — arra való nézvést, hogy talpra álljon és megjelenjen minden »Szó«. — A csatatéren pedig az összes lámpák használható karba helyeztetek; holott az elnöki csengő és a szavazó urna szívós hangulatra stimulatott olajjal és zsírral.

III. Délben.

A fojtott közhangulat szinte ólomsúlyúval nehezedett a városra. A harangok szava szinte siketnek tetszett és óriási forgalomnak örvendtek a folyékony dolgokat közhasznátutává tevő czigéres helyiségek. Az izgalom 41·8°-ot érte már el.

IV. Délután 3 órakor.

Sátoros ünnepi sokadalom a városháza környékén. Bucsujárás az első emeletre. Az összes hivatalok üresek és zárvák. Az ülésterem előtt közveszélyes szorongás, két nyársat nyelt hajdu és óriási füst. Az ajtóban kísértetiesen sápadt arcok, enyhén permetező homlokok és vibráló bajusok. Bennt, óh bennt már más a kép. Végleg zsufolt terem, 115 városatyá, derengő lámpafény és izgatottságtól remegő levegő. Az asztalt vastagon borítják a szavazócédulák: a Fliegende Blätterek.

Csiling! Csiling! — A közgyűlést ezennel megnyitom! (zsibongás). Csiling! Csiling! Következik a tárgysorozat 1-ső száma: A polgármesteri havi jelentés. (Hónapos érvényű ásitások) — a jelentés lezajlik. Csiling! Csiling! Következik a honvédelmi miniszter leirata a katonai alapítványok . . . (türelmetlen zsongás, mely elnyeli az egész 2-ik számot. Csiling! Következik a tárgysorozat 3-ik száma: A másod osztályu aljegyzői esetleg ezen állás . . . (mozgás, izgalom, torkok köszörülése) Csiling! Csiling! Csiling! A II. osztályu aljegyzői állásra jelöltetnek: E r e s e y Péter (halotti esönd). S z ö k e András (halottibb esönd) és S z ü t s Dezső (egy mindent elseprő »Éljen Szüts!« rivallgás). Csiling! Csiling! Csiling! Miután a nagy zajban nem tudom kivenni, kit óhajtl!) a többség, a kérdést ezennel szavazás elé bocsátom! (Morgás, mozgás.) felállás, szökek zörgése. — Végső, de elkeseredett kapacitálás. A cédulák elindulnak. E r e s e y-é nagyok, feltűnők, S z ü t s-éi kicsinyek, megnyerők. Lány és döntő kézszerítések, Tiziáni mosolyok. — Moraj: S z ü t s 45! (S z ü t s 45. S z ü t s mosolyog mint a Cherubimok). Csiling! Csiling! Méztóztassanak helyeikre ülni. Bedeatott összesen 115 szavazat. S z ü t s Dezsőre 45 — (véglegesen döntő eljenzés.) . . . és így 6 szótöbbséggel II. osztályu aljegyzővé S z ü t s . . . (Éljen! É-héjlen! É-é-héjlen!) Csiling! Csiling! Következik az első osztályu fogalmazói . . . (zaj, zaj, zaj) — — —

Levéláztanak. Azután ismét egy újabb kandidálás. Az ifjuság tüntetőleg éljont süvölt és kardialiter eldönti immár a harmadik kandidáció sorát is. A főispán minden egyes esetben konstataálja: Konstatalom, hogy az abszolút többség X. mellett van és kimondom, hogy X. — általános többséggel — megválasztott. — — —

V. Intermezzó.

Dr. Várady (izgatottan): Fölöttébb furesának találom, hogy az ülés egész procezzusa alatt, minden egyes szavazási kérdésnél megtörténik az a visszas állapot, hogy míg a bizottsági tagok $\frac{9}{10}$ -ed része kellő komolysággal hallgat és várja a főispáni előterjesztést, addig a publikum zajos tetszés vagy nem tetszés nyilvánítása mellett velősággal választ és abszolút többséggel szerepel (rosszaló morgás.) Kérem őket a kiabálástól, különben kiexpediáltatás terhe mellett eltítani, (dühös morgás.) Véleményükkel az utóbbi kérdésben különben teljesen egyet értek(!). — Csiling! Csiling! Csiling. — A főispán kimondja a határozatot — és a választások hasonló közbe zugás és eljenzés között tovább folynak.

Mikor aztán lezajlottak a választások, hirtelen változott az ülésterem képe is. Nem csoda. Hiszen már 5 óra volt.

És még csak a 8-ik pontig jutottak.

A színház ügy érdekelt még mindenkit, de az a 11-ik pontnak volt kitérve.

Dr. Radó ugyan megkoczkáztatta azon szerény indítványt hogy: tekintettel arra a lázas izgalomra, melylyel a színház kérdés elé tekint mindenki, változtassanak a tárgysorozaton és tegyék 8-iknak a színház kérdést.

Am de lezúgták az indítványt.

Igy történt azután, hogy

VI. A zártat

a t. bizottsági tagok apránként elléptek és fölöttébb vékonyan telt ház előtt zárult le a zajos nagy nap, a jelöltek napja.

Buksy.

EGYESÜLETEK.

A 48-as Népkör felolvasása. A nagyváradi 48-as Népkör által rendezendő felolvasás f. hó 14-én azaz vasárnap délután 5 órakor fog megtartatni a kör helyiségében. A múlt évben is igen szépen sikerült a felolvasás, ugyan azért ez alkalommal is tisztelettel felhívja az érdeklődők figyelmét a rendezőség.

REGENY-CSARNOK.

VIZ ALATT.

Elbeszélés.

Irtá: ROVETTA G. Ford.: S. J.

64.

Ő, a szerencsétlen, kinek a sós víztől elvakított szemei szilárdul a sötét égboltozatra voltak irányozva.

Két matróz erős karokkal és nem csekély fáradtsággal a csónakba emelte és midőn már benne volt, megkérdezték tőle, hogyan merészelt ilyen messzire eljönni a parttól és különösen ilyen zivatáros időben.

»Az áradat ragadt el« válaszolá Praudino elpirulva, részint szégyenből azért, hogy ez nem sikerült neki.

Összekuporodva ült a bárka padján; fogai vacogtak a hidegtől; hallgatva és leverve engedte magát a partra vitetni.

De miközben a fürdő épület felé közeledett, amely szemmel láthatólag egyre nagyobbodott, úgy hogy már az embereket is megtudta különböztetni, ismét saját dolgaira kezdett gondolni és meggyőződött róla, hogy mégsem lehet tovább élnie; már csupán azért is, hogy neveltségessé ne váljék, el kellett valamire határoznia magát; de természetesen valami más halálnemet fog majd választani.

A halászok beszéltek el neki egy tanulsá-

gos eseményt az előző évről: ott, éppen a Lidónál egy német ember fult a vízbe: s midőn ezt később a vízből kihálázták, egyik lába és mindkét szeme hiányzott már, mert a halak megették.

Praudino összeborzadt ezen elbeszélésre!

A midőn ő ezen halálnemet választotta, éppen nem gondolt ama lehetőségre, hogy élve falják fel a halak.

Nem! Nem! Más halálnemet kell kitalálnia.

A hidegben, melytől reszketett, a tűzhalálnak adott előnyt és minél inkább elgondolkozott előlött, annál jobban megrémítették őt a megmérhetetlen háborgó hullámok, melyek erős sós illatukkal undort gerjesztettek benne.

Nem! Vicensában akarta életét bevégezni, ahol először pillantotta meg a napvilágot. Eme fontos pillanatban anyjánál akart lenni. Még egyszer át akarta ölelni az ő sze gény anyját! . . . Vicensában még semmit sem tudtak a grófné férjhezmeneteléről és vasárnapig még volt idő. Ezt a kis elodázást megengedhette magának anélkül, hogy jellem szilárdságának ártott volna vele.

Midőn felöltözködve elhagyta kabinját, az ajtó előtt találta a hajósokat, kik őt megmentették, kalapjukat kezükben tartva és a borralvót várva. És nem lehetett őket oly könnyen kielégíteni mert hárman voltak és öt lírát kívántak!

Hiszen ők egy gróft mentettek meg, nem pedig valami közönséges halandót.

Praudino sóhajva fizetett s úgy találta, hogy Velenczében minden drága és hogy még meghalni sem lehet anélkül, hogy pénzt ne kelene kiadni.

De az öt lira kevésbé bántotta őt, mint amaz öt, melyet az egy üveg angol sörért kifizetett.

Midőn a folyosón végig ment, nagyon félt, hogy a grófnéval fog találkozni. Nem akarta őt viszont látni, mert ez nagyon fájdalmas lett volna rá nézve.

A sors most könyörületes volt iránta és megkímélte őt ezen fájdalomtól. Elenben Jamagata mélabus arczeval állott a kávéház ajtájához támaszkodva és oly szomorúnak látszott, hogy valóban megindító volt reá nézni, Potapow pedig, a ki mellette állott, csak annál inkább gyötörte őt rossz tréfáival.

»Velenczébe megy ön?« kérdé Jamagata Praudinot, a ki el akart előtte haladni, tetelve magát mintha nem látná. »Igen, uram, Velenczébe megyek!«

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Bánffy miniszterelnök Bécsben.

Bécs, november 11. (Saj. tud. táv.) Bánffyt ő Felsége ma délelőtt sürgős magánkihallgatáson fogadta. A magyar miniszterelnök délután Goluchowszkyval értekezett a delegáció ügyében.

A belügyminiszter a vidéki zsunalisztikának.

Budapest, nov. 11. (Saját tud. táv.) Perczel belügyminiszter értesítette Huszár operaházi kormánybiztost, hogy januári műsorba felvehet egy jótékony-célú előadást a Vidéki Hirlapírók Szövetsége javára. S ezen előadáson a Nemzeti Színház tagjai is szerepeljenek, illetve a szereplésre felszólíthatók.

Ivánffy Jenő balesete.

Budapest, nov. 11. (Saj. tud. táv.) Ivánffy Jenő, a »Nemzeti színház« tagja álmatlansága ellen morfiummal élt. Tegnapelőtt azután oly mélyen elaludt, hogy Irsay a színházi orvos sem bírta felkeltetni. A két nap óta alvó Ivánffyt, kin az ébresztési kísérletek egyáltalán nem fogtak, ma a mentők a kórházba szállították.

Tisztelges Korányinál.

Budapest, november 11. (Saj. tud. táv.) A törvényszék és fogházi orvoskar 12 tagból álló küldöttsége tisztelgette Korányinál. A küldöttség szónoka Fialowszky Béla nagybecskereki orvos volt. 2 órakor Korányi a »Royal«-ban bankettel adott.

Bűnfenyítő eljárás Morzsányi ellen.

Budapest, november 11. (Saj. tud. táv.) Morzsányi Károly dr. és társai ellen a törvényszék újból elrendelte a bűnvádi vizsgálatot.

Letartóztatott sikkasztók.

Budapest, nov. 11. (Saját tud. táv.) A budapesti adófelügyelőség július 20-án a Magyar-Francia biztosító részvénytársaság vezérigynökségének nyugtájára utalványt adott az állampénztárba 780 frtra, amit az állampénztár a nyugta bemutatójának ki is fizetett. Később kiderült, hogy nemcsak a nyugta, hanem az aláírás és a pecsétek is hamisítva voltak. Az elszámolás alkalmával hivatalosan is konstatáltak a hianyt és az ügyet átadták a rendőrségnek. A rendőri nyomozás megállapította, hogy a részvénytársaságnak szóló végzést egy ifjabb P a t t y a n t y u s Antal nevezetű nagyenyedi illetőségű 27 éves dijak lopta el, ki azt azután egy Öszterreicher Dávid, másképp Országh Dezső nevű sziráki illetőségű 27 éves ügynöknek adta át, aki a rendőrség előtt mint rovott multu ember ismeretes. Ez az Öszterreicher készítette a régi alapján a hamis nyugtát és a hamis bélyegzőket és ugyancsak ő vette föl az állampénztárnál a 780 frtot, melyből Pattantyusnak 320 frtot juttatott. A rendőrség ma mindkettőt le tartóztatta.

KÖZGAZDASÁG.

A hegyközség rendkívüli közgyűlése. Meghívás. A hegyközségi rendtartás 42 §-ának módosítása iránt több szőlőbirtokos által benyújtott kérvény tárgyalása végett f. évi november hó 12-ik napjára rendkívüli közgyűlés tüzetvén ki erről a nagyváradi hegyközségi birtokosságot azon felhívás mellett van szerencsém értesíteni, miszerint a rendkívüli közgyűlés tárgyát a hegyközségi rendtartás 42 §-a megváltoztatása iránt benyújtott kérvény fogja képezni. Kelt Nagyváradon, 1897. évi november hó 4-én Dr. Stpos Arpad vál. elnök. Bordé Ferenc vál. jegyző.

Hivatalos aranyárak

a budapesti arany- és éremkötésdén 1897. november 11-én.	
Magyar aranyárak 4%	121.75
Magyar koronárak 4%	99.75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	121.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasúti államskötvény 1890-91	120.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.75
Italié évi jog megváltási kötvény	101.10
Horvát szlavon földterhermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyerevény sorsjegykötvény	156.—
Hírszerzők szövetségi sorsjegykötvény	139.50
Osztrák járadék papírban	102.—
Osztrák járadék ezüstben	102.—
Osztrák járadék aranyban	123.—
Osztrák korona éremek	101.50
1860. osztrák államsorsjegyek	143.50
Osztrák magyar bank részvény	95.00
Osztrák hitelintézet részvény	354.—
20 márkás arany	334.50
Német birodalmi márká	95.2.—
London vista	58.80
Páris vista	119.75
20 márkás arany	47.55
	11.750

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

1897-1898.

Az igen tisztelt vevőközönség szives tudomására hozom, hogy vásárlási utamból visszatérve raktáram a legujabb kész **női- és gyermek-felöltőkkel** valamint **színes** és **fekete** ruhaszövetekkel dusan van felszerelve és hogy azokat

feltűnő olcsó árban

árusítom.

Tisztelettel

FLEGMAN ÁRMIN

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

224-38-50

Aurora legujabb gallérformájú őszi felöltő	—	6 frttól kezdve.
Niobe közönséges őszi gallér	— — —	1 frttól „
Dora jó őszi kabát	— — —	4 frttól „
Jambó finom posztó télikapát szövet bélés	—	9 frttól „
Krull jó bolyhos télikapát szövet bélés	—	6.25 „
Corsó legegánsabb télikapát szövet bélés	—	11 frttól „
Carla gyönyörű szőrme gallér	— — —	9.50 „
Carla hosszú szőrme gallér	— — —	18 frttól „
Brünn jó őszi szövet duplaszéles	— — —	22 krtól „
Trylbi legujabb 120 széles divatszövet	—	65 krtól „
Jászay kitűnő 120 széles női posztók	—	70 krtól „
Házi vászon női fehérneműnek való 1 vég	—	6.85 kr
Creas vászon női fehérneműnek való 1 vég	—	4.40 kr
Junó vászon mindenrealkalmas 1 vég	—	2.70 kr
Polgár vászon legjobbami létezik lepedő és láb- valónak való $\frac{9}{8}$ széles egy vég 30 rőf	—	5.90 kr

Szőnyeg, paplan, matrác, függöny, berliner kendők, posztó kendők, női és férfi kész fehérneműk, **verseny nélküli olcsó árban.**

➡ **Mérték utáni szövetruhák már 15 frttól kezdve.** ➡